

Evaluatie Minimabeleid 2017-2018: Meedoen

in Bloemendaal en Heemstede

Inleiding

Met ingang van 2017 zijn structureel extra rijksmiddelen beschikbaar voor de bestrijding van armoede onder kinderen. In het *Beleidsplan minimabeleid 2017-2018: Meedoen in Bloemendaal, Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Heemstede*¹ werden daarom enkele bestaande regelingen verruimd en regelingen toegevoegd. De inkomensgrens voor het minimabeleid werd verhoogd, waardoor meer inwoners in aanmerking komen voor vergoedingen.

Aanleiding

Het nieuwe beleid is ingevoerd in de vorm van een pilot voor twee jaar (2017-2018). Onderstaande evaluatie dient als basis voor het beleidsplan 2020-2023, dat in het najaar wordt voorgelegd. In de tussentijd loopt het huidige minimabeleid door.

Inhoud evaluatie

In deze evaluatie komen de volgende onderwerpen aan bod:

- In hoeverre wordt het budget voor het minimabeleid benut?
- In hoeverre worden de rechthebbende inwoners met een bijstandsuitkering bereikt?
- In hoeverre worden rechthebbende inwoners zonder bijstandsuitkering bereikt?
- In hoeverre wordt de nieuwe doelgroep bereikt?
- In welke mate wordt gebruik gemaakt van de afzonderlijke regelingen?
- Voorstel afhandeling amendement 'Beter beeld van het minimabeleid'.
- Opbrengst participatiebijeenkomst

Communicatie

In het beleidsplan 2017-2018 werd gesteld dat heldere communicatie essentieel is voor het bereiken van de (deels nieuwe) doelgroep. Er is (en wordt) daarom uitgebreid over de regelingen gecommuniceerd. Het gaat om de volgende acties:

- Aanpassing website (eenvoudig Nederlands).
- Nieuwe brochure en flyer (eenvoudig Nederlands).
- Verspreiden brochure en flyer naar bibliotheek, clubs, verenigingen, kerken, onderwijs, maatschappelijke partners, huisartsen en Vluchtelingenwerk.
- Voorlichtingsbijeenkomsten voor maatschappelijke partners, onderwijs en vluchtelingenwerk.
- Persberichten in lokale kranten.
- Berichten op social media.
- Periodieke gesprekken met cliënten, waarbij de regelingen onder de aandacht worden gebracht en waarbij hulp wordt geboden bij het aanvragen van de regelingen.
- Het versturen van brieven en flyers naar klanten bij elke start van het nieuwe kalenderjaar en schooljaar.
- Het informeren van Team Schulddienstverlening.

IASZ

De uitvoering van en de advisering over het minimabeleid is sinds 2006 belegd bij de Intergemeentelijke Afdeling Sociale Zaken (IASZ) Bloemendaal – Heemstede.

¹ Haarlemmerliede & Spaarnwoude is ondertussen gefuseerd met de gemeente Haarlemmermeer en maakt daarom geen onderdeel uit van deze evaluatie.

1 Benutting budget

In 2017 is het budget voor het minimabeleid groter geworden, ten behoeve van regelingen voor kinderen. Het gaat hier om de zogenaamde 'Klijnsmagelden'. De vraag is in hoeverre deze middelen zijn benut. In onderstaande tabellen wordt eerst het gebruik van het budget voor kinderen in beeld gebracht en daarna het gebruik van het totaalbudget.

Budget doelgroep kinderen

Jaar	Heemstede			Bloemendaal		
	Budget	Uitgaven	Verschil	Budget	Uitgaven	Verschil
2017	€ 66.753	€ 42.208	€ 24.545	€ 71.071	€ 45.145	€ 25.926
2018	€ 64.623	€ 70.623	- € 6.000	€ 64.941	€ 70.774	- € 5.833

Totaalbudget

Jaar	Heemstede			Bloemendaal		
	Budget	Uitgaven	Verschil	Budget	Uitgaven	Verschil
2016	€ 95.000	€ 103.803	- € 8.803	€ 65.000	€ 59.776	€ 5.224
2017	€ 162.000	€ 119.479	€ 42.521	€ 150.000	€ 86.668	€ 63.332
2018	€ 162.000	*€ 155.571	€ 6.429	€ 150.000	€ 110.621	€ 39.379

**Inclusief een incidentele subsidie van € 5.000 aan het Fonds Urgente Noden (FUN). In Bloemendaal is eenzelfde bijdrage verstrekt aan dit fonds vanuit de post incidentele subsidies.*

Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten

De regeling 'Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten' is niet in bovenstaande tabel meegenomen, omdat het budget voor deze regeling afkomstig is vanuit de Wmo en niet vanuit het minimabeleid.

Conclusie

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat het budget voor kinderen in 2018 voor het eerst volledig is gebruikt. Dit is mede dankzij een eenmalige actie rondom de uitgifte van kledingcadeaukaarten. Als we kijken naar het totaalbudget zien we dat de uitgaven toenemen, maar dat er wel een onderbesteding is in beide gemeenten.

2 Bereik

2.1 Rechthebbende huishoudens met een bijstandsuitkering

In onderstaande tabel wordt het percentage rechthebbende huishoudens met een uitkering getoond, dat gebruik maakt van de regelingen uit het minimabeleid. Huishoudens met kinderen zijn afzonderlijk in beeld gebracht.

	Heemstede		Bloemendaal	
	2017	2018	2017	2018
Percentage huishoudens met kind(eren) 5-18 jaar dat gebruik maakt van het minimabeleid.	67 %	81 %	67 %	87 %
Totaal percentage huishoudens dat gebruik maakt van het minimabeleid.	51 %	53 %	45 %	49 %

Conclusie

Het percentage huishoudens met een uitkering dat gebruik maakt van de regelingen uit het minimabeleid is ongeveer 50 procent en is in beide gemeenten in 2018 licht gestegen ten opzichte van 2017. Het aantal huishoudens met kinderen dat in 2018 gebruik maakt van het minimabeleid kan met 84 procent hoog worden genoemd.

Dat ongeveer de helft van de rechthebbenden geen gebruik maakt, hoeft niet te betekenen dat deze inwoners het minimabeleid niet kennen. Volwassenen maken soms bewust geen gebruik van de regelingen. Voor volwassenen zijn twee regelingen beschikbaar: de collectieve zorgverzekering en de regeling Eropuit! (zie hoofdstuk 3). Of de collectieve zorgverzekering voor iemand gunstig is, hangt af van de te verwachte zorgkosten. Van de regeling Eropuit wil of kan niet iedereen gebruik maken, zo blijkt uit gesprekken met cliënten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan mensen in een GGZ-instelling.

2.2 Toekenningen

In onderstaande tabel wordt het aantal toekenningen in beeld gebracht. Het gaat hier niet om het aantal unieke gebruikers, maar om het aantal toegekende regelingen. Een persoon kan gebruik maken van meerdere regelingen tegelijkertijd. Er is een vergelijking gemaakt tussen het aantal toekenningen aan mensen met en aan mensen zonder uitkering van de gemeente.

	Heemstede		Bloemendaal	
	2017	2018	2017	2018
Totaal toekenningen	597	623	441	451
Totaal met uitkering van de gemeente	432	428	324	329
Totaal zonder uitkering van de gemeente	165	195	117	122
Percentage zonder uitkering van de gemeente	28 %	31 %	27 %	27 %

Conclusie

Ongeveer een derde van het aantal toekenningen minimabeleid gaat naar mensen die geen uitkering van de gemeente hebben, maar wel een laag inkomen. Dit zijn bijvoorbeeld ouderen met alleen AOW, mensen met een uitkering van het UWV, zoals WIA of Wajong of mensen die alleen het minimumloon verdienen. Deze inwoners weten de gemeente te vinden voor het minimabeleid, ondanks het feit dat ze geen uitkering van de gemeente hebben.

2.3 Nieuwe doelgroep

De inkomensgrens om in aanmerking te komen voor de regelingen voor kinderen werd in 2017 verruimd van 110 procent van de bijstandsnorm naar 130 procent van de bijstandsnorm. Voor de doelgroep volwassenen werd de inkomensgrens verruimd van 110 procent naar 120 procent van de bijstandsnorm. Dit betekent dat mensen met een iets hoger inkomen, ook voor de regelingen in aanmerking komen. Door de inkomensgrens te verruimen raken mensen die gaan werken, maar geen hoog salaris hebben, niet meteen hun recht op vergoedingen vanuit het minimabeleid kwijt. Op deze manier loont het eerder om te gaan werken. In onderstaande tabel is het aantal gebruikers in de nieuwe doelgroep van het minimabeleid te zien, afgezet tegen het totaal aantal gebruikers. Het gaat hier om unieke personen.

Heemstede

	Totaal	Inkomenscategorie 110-120 %	Inkomenscategorie 120 -130 %	Totaal nieuwe doelgroep
2017	466	10	3	13
2018	450	14	2	16

Bloemendaal

	Totaal	Inkomenscategorie 110-120 %	Inkomenscategorie 120 -130 %	Totaal nieuwe doelgroep
2017	355	0	1	1
2018	300	1	1	2

Conclusie

Uit deze cijfers blijkt dat ondanks alle inspanningen, de doelgroep met een inkomen van 110-130 procent van de bijstandsnorm moeilijk wordt bereikt. Dit betekent dat de genoemde groep bij paragraaf 2.2 (een laag inkomen, maar geen uitkering), voornamelijk in de inkomenscategorie 100 – 110 % valt. Vanwege het lastige bereik van de nieuwe doelgroep is het aan te bevelen nader onderzoek te doen naar het niet-gebruik. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4 (amendement minimabeleid).

3 Gebruik en benutting afzonderlijke regelingen

In dit hoofdstuk wordt onderzocht in welke mate gebruik wordt gemaakt van de afzonderlijke regelingen en in welke mate de afzonderlijke regelingen volledig worden benut.

3.1 Doelgroep kinderen (Kindpakket)

De regelingen voor kinderen zijn, naar landelijk voorbeeld, samengebracht onder de noemer 'Kindpakket'. Sommige regelingen bestonden al vóór 2017. Andere regelingen zijn nieuw sinds 2017 of aangepast. Dit wordt hieronder per regeling toegelicht. Het gaat om de volgende regelingen:

- Schoolkostenregeling
- Regeling huiswerkbegeleiding, bijles en examentraining
- Fietsregeling
- Computerregeling
- Kledingcadeaukaart (eenmalige actie)
- Regeling Eropuit!

Schoolkostenregeling

De schoolkostenregeling bestond al en is in het beleidsplan 2017-2018 voortgezet. De vergoedingen zijn op hetzelfde niveau gehandhaafd. Het gaat om € 150 per jaar voor het basisonderwijs en € 300 per jaar voor het voortgezet onderwijs of MBO. De mogelijkheid om sportkleding via deze regeling te declareren werd geschrapt. Sportkleding werd in plaats daarvan toegevoegd aan de regeling Eropuit!

Heemstede schooljaar 2017/2018

	Aantal toekenningen	waarvan budget volledig gebruikt	*benutting budget
Basisonderwijs	46	13	63%
Voortgezet onderwijs/MBO	26	15	79%
Totaal	72	28	71%

**Van het maximaal te declareren bedrag is dit het percentage dat gemiddeld is benut*

Ter vergelijking: in 2016/2017 werd deze regeling in totaal 74 keer toegekend.

Bloemendaal schooljaar 2017/2018

	Aantal toekenningen	waarvan budget volledig gebruikt	*benutting budget
Basisonderwijs	44	22	78%
Voortgezet onderwijs/MBO	40	12	69%
Totaal	84	34	74%

**Van het maximaal te declareren bedrag is dit het percentage dat gemiddeld is benut*

Ter vergelijking: in 2016/2017 werd deze regeling in totaal 70 keer toegekend.

Conclusie

Het aantal toekenningen is redelijk stabiel en het budget wordt goed benut. De huidige regeling lijkt aan de vraag te voldoen.

Regeling huiswerkbegeleiding, bijles en examentraining

In het minimabeleid 2017-2018 is voor het eerst een regeling 'huiswerkbegeleiding, bijles en examentraining toegevoegd' voor kinderen op het voortgezet onderwijs. In schooljaar 2017/2018 is in Heemstede 3 keer van deze regeling gebruik gemaakt en in Bloemendaal 0 keer. Het bedrag is 2 keer volledig benut en 1 keer voor iets meer dan de helft.

Schooljaar	Aantal toekenningen Heemstede	Aantal toekenningen Bloemendaal
2017/2018	3	0

Conclusie

Er wordt weinig gebruikt gemaakt van deze regeling. Voor de enkeling die de regeling nodig heeft, kan deze echter wel het verschil maken.

Fietsregeling

In 2017 is voor het eerst een fietsregeling ingesteld voor kinderen van 8 t/m 17 jaar. Een vergoeding voor een fiets kan maximaal eens in de drie jaar worden aangevraagd, voor een bedrag van maximaal € 225 per fiets.

Jaar	Aantal toekenningen Heemstede	Aantal toekenningen Bloemendaal
2017	16	19
2018	22	20

Conclusie

Het aantal toekenningen voor fietsen vertoont een licht stijgende lijn. Het budget wordt volledig benut. De huidige regeling lijkt aan de vraag te voldoen.

Computerregeling

De computerregeling is in 2017 voortgezet en uitgebreid. De leeftijdsgrens is verruimd (8 t/m 17 jaar) alsmede het aantal kinderen per gezin dat in aanmerking komt. De hoogte van de vergoeding ad € 400 is gehandhaafd. De computer mag eens in de drie jaar worden aangevraagd door maximaal 2 kinderen per gezin.

Jaar	Aantal toekenningen Heemstede	Aantal toekenningen Bloemendaal
2016	9	6
2017	24	25
2018	20	26

Conclusie

Er is ten opzichte van 2016 een stijging in het aantal toekenningen voor de computerregeling. De vergoeding wordt vrijwel altijd volledig benut. De huidige regeling lijkt in die zin aan de vraag te voldoen.

Kledingcadeaukaart

In 2018 zijn eenmalig kledingcadeaukaarten ter waarde van € 100 verstrekt aan kinderen van ouders met een laag inkomen. In totaal zijn er in Heemstede 162 kaarten verstrekt en in Bloemendaal 129. Hiermee is de kledingcadeaukaart de meest succesvolle regeling uit het Kindpakket. Waarschijnlijk heeft dit ook te maken met de eenvoud waarmee deze regeling uitgevoerd kan worden. De doelgroep die bekend was bij de gemeente kreeg de kaart automatisch toegekend. Men moest de kaarten alleen zelf ophalen. De reacties van de doelgroep waren zonder uitzondering positief.

Conclusie

De kledingcadeaukaart is dermate goed ontvangen, dat overwogen kan worden om deze standaard in het minimabeleid op te nemen.

Regeling Eropuit! (voormalige regeling sociaal-culturele en sportieve participatie)

In 2017 is deze regeling versoepeld. Waar het eerst alleen ging om sociaal-culturele of sportieve activiteiten in verenigingsverband, mag nu een breed scala aan activiteiten op het gebied van participatie, recreatie en ontspanning worden gedeclareerd. De regeling is opgehoogd van een maximum bedrag van € 275,00 per kind per jaar naar een bedrag van € 475,00 per kind per jaar.

Heemstede

Jaar	Aantal toekenningen	Waarvan bedrag volledig gebruikt	*Benutting budget
2017	86	13	51 %
2018	108	23	59 %

**Van het maximaal te declareren bedrag is dit het percentage dat gemiddeld is benut.*

Bloemendaal

Jaar	Aantal toekenningen	Waarvan bedrag volledig gebruikt	*Benutting budget
2017	87	22	55 %
2018	82	24	61 %

*Van het maximaal te declareren bedrag is dit het percentage dat gemiddeld is benut.

Conclusie

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het budget bij een groot deel van de toekenningen niet volledig wordt benut.

3.2 Doelgroep volwassenen

Voor volwassenen zijn twee regelingen beschikbaar via het minimabeleid. Het gaat om de 'Tegemoetkoming collectieve zorgverzekering' en de regeling Eropuit!

Regeling Eropuit! (voormalige regeling sociaal-culturele en sportieve participatie)

In 2017 bleef het bedrag van € 175,00 per volwassen persoon per jaar voor de regeling Eropuit gehandhaafd. De regeling werd vanaf dat moment ruimer toegepast, in navolging van de gelijknamige regeling voor kinderen. Activiteiten voor participatie, recreatie en ontspanning komen in aanmerking.

Heemstede

Jaar	Aantal toekenningen	Waarvan bedrag volledig gebruikt	Benutting budget
2017	158	115	75 %
2018	144	77	78 %

Bloemendaal

Jaar	Aantal toekenningen	Waarvan bedrag volledig gebruikt	Benutting budget
2017	99	60	69 %
2018	96	48	74 %

Conclusie

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het budget bij meer dan de helft van de toegekende bedragen volledig wordt benut. Zie voor nadere opmerkingen over het budget voor volwassenen hoofdstuk 5 (participatie).

Regeling tegemoetkoming collectieve zorgverzekering

Deze regeling houdt een financiële tegemoetkoming in aan inwoners met een collectieve zorgverzekering. De tegemoetkoming bedraagt € 15 voor de 'reguliere' doelgroep en € 25 voor de doelgroep ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. Er kan gekozen worden tussen een zorgverzekering van Univé en van Zilveren Kruis. Voor het recht op bijzondere bijstand voor medische kosten is een collectieve zorgverzekering noodzakelijk.

Heemstede

	Totaal collectieve zorgverzekering	Bij Univé	Bij Zilveren Kruis
Stand 1-1-2018	231	50	181
Stand 1-1-2019	242	110	132

Bloemendaal

	Totaal collectieve zorgverzekering	Bij Univé	Bij Zilveren Kruis
Stand 1-1-2018	129	32	97
Stand 1-1-2019	122	65	57

Conclusie

Het totaal aantal mensen met een collectieve zorgverzekering is redelijk stabiel, maar het aantal mensen dat overstapt van Zilveren Kruis naar Univé stijgt sterk. Dit is te verklaren doordat het pakket van Univé goedkoper is, terwijl de vergoedingen ongeveer hetzelfde zijn.

Landelijk is er aandacht voor de collectieve zorgverzekering voor mensen met een laag inkomen. Een aantal verzekeraars, waaronder Zilveren Kruis, geeft aan dat ze (op termijn) van deze verzekering af wil. Sommige gemeenten stoppen met het aanbieden van een collectieve zorgverzekering, terwijl andere gemeenten hier juist extra op inzetten. Het is aan te bevelen om de mogelijkheden op het gebied van collectieve zorgverzekeringen goed te onderzoeken, in relatie tot andere gemeentelijke regelingen zoals de Bijzondere Bijstand en de regeling 'Tegemoetkoming chronische zieken en gehandicapten'. Hierbij moet ook gekeken worden naar de mogelijkheid tot het meeverzekeren van het eigen risico. Mogelijk is het nodig om de collectieve zorgverzekering opnieuw aan te besteden. De staatssecretaris heeft aangegeven het huidige stelsel van collectieve zorgverzekeringen te gaan onderzoeken.

4 Amendement ‘Beter beeld van het minimabeleid’

In de raad van de gemeente Heemstede van november 2017 is het amendement ‘Beter beeld van het minimabeleid’ aangenomen. In het amendement wordt het college verzocht om een Minima Effect Rapportage (MER) uit te laten voeren door het Nibud. Gezien de uitvoeringsprocedure van de MER, is destijds de zienswijze van de Heemstedse commissie Samenleving gevraagd, alvorens de opdracht te verstrekken.

Naar aanleiding hiervan heeft de commissie Samenleving in Heemstede besloten de uitvoering van het amendement uit te stellen. Na bespreking van de evaluatie minimabeleid in het eerste kwartaal 2019 zou worden bepaald of de gemeente met de uitkomsten van een Minimum Effect Rapportage of een ander onderzoek de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen kan vergroten.

Inhoud Minima Effect Rapportage

Een MER maakt inzichtelijk wat de effecten van het minimabeleid in zijn op de financiële situatie van huishoudens in een gemeente. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat inwoners beschikbare regelingen daadwerkelijk gebruiken. De MER zegt dus niets over het feitelijke gebruik van het minimabeleid.

Onderzoek naar bekendheid en gebruik

Naast de MER biedt het Nibud ook een onderzoek aan naar bekendheid en (niet-) gebruik van inkomensondersteunende regelingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen onbewust niet-gebruik en bewust niet-gebruik. Onderzocht wordt of voorzieningen niet aangevraagd worden vanwege onbekendheid, of vanwege andere redenen. Het Nibud stelt hiervoor een vragenlijst op die wordt verspreid onder groepen inwoners of onder bepaalde wijken, die in overleg met de gemeente worden bepaald.

Voorstel

Gezien het percentage niet-gebruik van het minimabeleid, is het voorstel een onderzoek uit te laten voeren naar de bekendheid en het gebruik van inkomensondersteunende maatregelen. Hoewel het amendement uit Heemstede komt, is het voorstel het onderzoek voor zowel Bloemendaal als Heemstede uit te laten voeren. Voor beide gemeenten kunnen de onderzoeksresultaten interessant zijn.

5 Participatie

In de zomer van 2018 vond de bijeenkomst 'in gesprek met de cliëntenraad Werk en Inkomen' plaats. De bijeenkomst was bedoeld voor inwoners uit Heemstede en Bloemendaal die een uitkering ontvangen van de IASZ en/of gebruik maken van het minimabeleid. Ongeveer dertig mensen kwamen af op de uitnodiging.

De deelnemers aan de bijeenkomst gingen in groepen met elkaar in gesprek, onder de leiding van gespreksleiders. Er werd onder meer gesproken over de regelingen uit het minimabeleid. Hieruit kwam naar voren dat sommige deelnemers willen dat het budget voor volwassenen in de regeling Eropuit!, nog ruimer ingezet kan worden, bijvoorbeeld voor thuiscursussen, voor kosten openbaar vervoer (los gezien van de bestemming) of (als aanbetaling) voor een computer. Een ander onderwerp dat naar voren kwam was de behoefte aan een bijdrage voor een identiteitsbewijs.

Signalen uit de praktijk

Uit praktijkvragen blijkt dat er behoefte is aan budget voor zwemles. Zwemles kan gedeclareerd worden via de regeling Eropuit!, maar doordat zwemles duur kan zijn, blijkt dit niet altijd afdoende. Verder is vanuit het onderwijs is de vraag gekomen of het mogelijk is om een smartphone toe te voegen aan de computerregeling.

Conclusie

Wij waarderen de inbreng van de deelnemers aan de bijeenkomst en nemen de signalen vanuit de praktijk serieus. Bij het opstellen van het minimabeleid 2020-2023 onderzoeken we of het mogelijk is om de aanbevelingen door te voeren.